

Egy kis ókor az őszi réteken

„Egyszer azután megváltozott a dolog rendje, megváltozott kint minden... A szőlőbogyók zöldje sárgásra enyhült, a diók burka meghasadt, a telt hasú szilvák a földet nézték... Az öreg diófák elengedtek egy-egy levelet, éjszánként ködöt ásított a világ... a pásztortüzek füstje tétován lengett, és keserű volt, mint a tegnapi mámor... s a lapályokon lila virágát hintette el a kikerics...”

Szeretem az ősz lassú, megfontolt, de megállíthatatlan érkezését, ahogy a Nagy Piktör apró, de egyre sűrűsödő ecsetvonásai megjelennek az erdők, mezők világában.

Érkezésének csatlá-
talan

keresem az első kis lila virágfejet, mikor bukkan fel az érkező ősz előhírnöke, s mikor borítja be tömegesen a kaszálókat, mint az évszak kinevezett nagyköve.

Az esztétikai élményen túl azonban ez a lágyszárú fajunk önmagában is érdekes botanikai tulajdonságokkal rendelkezik, melyek közül egyet mindenképpen érdemes, a kultúrtörténeti vonatkozások miatt, bővebben is megismerni.

Köztudott, hogy az őszi kikerics a liliomvirágúak rendjének tagjaként veszélyes szépség, magas kolchicin alkaloida tartalma miatt egyike a legmérgezőbb növényeinknek.

Számos népi elnevezése beszédesen utal erre a különleges tulajdonságára, hiszen kutyadöglesztőfűként, vagy kígyóhagymaként is ismeretes.

Tudományos, latin elnevezése – *Colchicum autumnale* – már az ókori történelemben repít vissza, s szintén a rendkívül erős mérgező hatásra utal. A *Colchicum* elnevezés ugyanis az ősi Kaukázus vidékéről származik, a grúzok őseit egyesítő Kolkhisz ókori állam megnevezése húzódik a latin átírat mögött.

A grúz törzsek szövetsége Kr. e. 1300 körül hozta létre a legendás Kolkhiszi királyságot, a Fekete-tenger keleti partján, mely a mesés gazdagság és a varázslatok birodalma volt. Főként a területre

jellemző hordalékarany mosás technikája és az ebből nyert, feldolgozott nemesfém iránt igen hevesen érdeklődő görögök szemében. A görög mitológiában ez az Aranygyapjú földje.

A legendák szerint azonban nem csak a gazdagság, hanem a méregkeverés, a varázs- és bájitalok hazája is volt e vidék, hiszen az egész ókori történelem leghíresebb és leghírhedtebb boszorkánya, Médeia is innen származott, mint a Kolkhiszi király, Aióész lánya.

Mitológikus élettörténete a nekromantikus varázslatoktól, a mérgezett díszköntösök ajándékozásán át, saját gyermekei megöléséig számos borzalommal terhelt kalandregény. A mérgek készítéséhez pedig előszeretettel alkalmazta a Kaukázusban is jól ismert kikericsfélék kivonatait.

A legenda szerint egyszer egy fiatalító bájital főzése közben, a kilenc éjszakán át gyűjtött hegyi virágok főzetéből egy cseppet a talajra cseppentett és ebből sarjadt az őszi kikerics.

E szép, de veszélyes őszköszöntő virágunk elnevezésének etimológiája így hát messzi évezredekbe vezet, a történelmi valóság és a képzelet különös szövődését jelenti. Így, ha legközelebb lilás virág-szőnyeggel tarkított őszi réteken, tisztáso-

kon járunk, talán már más szemmel nézünk az egyébként közönségesnek hitt őszi kikericsünk szirmaira.

Kép és szöveg: **Nagy László**

jeleit nem is írhatta volna más le ilyen tökéletes képszerűséggel, mint a fent idézett novellarészlet írója, *Fekete István*.

S habár idén a nyár úgy tűnik nem akar tovább állni az örök körforgás országútján, ez már nem a legmelegebb évszak kapkodó hevessége, már lassulnak a napok, fáradtabban vánszorog az idő az erdők is. Szeptember van.

Ez a hónap – a gímikák orgonálása mellett – jelképszerűen összeforrott a még zöldellő rétejüket, tisztásainkat, mezőinket lila virág-szőnyegbe borító őszi kikerics látványával. Már augusztus második felétől figyelem, lesem,

